

สรุปปัญหาและการป้องกันแก้ไข

ผลกระทบของการท่องเที่ยว
ต่อสิ่งแวดล้อม

อุต
304.28
ทส

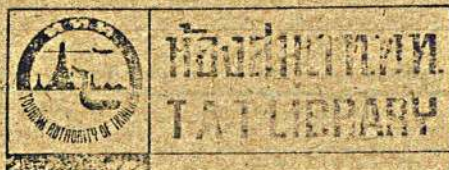

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

“แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งพัฒนาตัวเองไปโดยไม่มีระบบ ไม่มีการควบคุมทำให้ขาดความสมดุลระหว่างธรรมชาติกับความเจริญทางวัตถุ สภาพความสวยงามของธรรมชาติถูกทำลายสภาพแวดล้อมรวมทั้งคุณภาพชีวิตเสื่อมโทรม ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายทั้งด้วยความตั้งใจและความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ทั้งนี้ เป็นเพราะการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ถูกต้องนั้นจะต้องมีการวางแผนมีการควบคุมการใช้ทรัพยากร มีการอนุรักษ์ สงวนรักษา และหาทางป้องกันปัญหาที่จะเกิดอย่างมีระบบ”

ธรรมบุญ ประจวบเหมาะ
ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

๑	๔
แหล่งที่มา.....	
๒	
เลขทะเบียน.....	
๓	๔
เลขเรียกหนังสือ.....	
๕	
วันที่...../...../.....	

ในกว่าสามทศวรรษที่ผ่านมา ขณะที่ประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมให้เจริญเติบโตไปข้างหน้า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้เป็นกลยุทธ ประการหนึ่งที่ถูกนำเข้ามาใช้ในการพัฒนาบ้านเมือง ซึ่งก็ปรากฏผลบรรลุเป้าหมายที่ กำหนดไว้ได้ในระดับหนึ่ง คือได้กลายเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สามารถทำรายได้ เป็นเงินตราต่างประเทศในอันดับหนึ่งติดต่อกันมาเป็นเวลานานหลายปี

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ภายในประเทศ อันได้แก่ ทรัพยากรทางธรรมชาติ ทรัพยากรทางศิลปวัฒนธรรม และแรงงานบริการของประชากร ในประเทศ ปัจจุบันในหลายประเทศได้ยอมรับกันแล้วว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มี การเตรียมการและการจัดการที่ดี โดยคำนึงถึงขีดจำกัดในการรองรับของพื้นที่ทั้งทาง กายภาพและสังคมนั้น จะเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพและได้ ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่สูงมาก แต่ในขณะเดียวกันก็จะก่อผลกระทบทางสภาพ แวดล้อมได้น้อยกว่ากิจกรรมอุตสาหกรรมอื่น ๆ ถ้าประเทศใดสามารถเคร่งครัดดูแล รักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้ทรงคุณภาพเช่นเดิม ก็จะสามารถใช้การ พัฒนาการท่องเที่ยวเป็น “การพัฒนาที่ยั่งยืน” ได้

อย่างไรก็ตาม ในเมื่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ที่ ต้องใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ ฉะนั้นก็ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบทั้งด้านบวก และด้านลบ ซึ่งจำเป็นต้องศึกษาและพิจารณาให้รอบคอบ โดยเฉพาะผลกระทบเชิงลบ อันจะก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาในภายหลัง

ดังนั้น รายงานสรุปปัญหาและการป้องกันแก้ไข ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมฉบับนี้ จึงขอสรุปประเด็นปัญหาและการป้องกันแก้ไขที่ปรากฏขึ้น แล้วในแวดวงอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศ เพื่อเสริมสร้าง ความรู้ความเข้าใจใน ระดับหนึ่งและส่งผลให้บังเกิดการปฏิบัติจริงในด้านการป้องกันแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

7

ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อม

ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม

15

สาเหตุของปัญหา

การวางแผนและการไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามแผน

การบริหารการจัดการ

การขาดจิตสำนึกในสำคัญของสิ่งแวดล้อม

การขาดความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

การขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงาน

ปัญหาด้านกฎหมาย

ปัญหาความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน

การพัฒนาด้านเทคโนโลยี

21

การป้องกันและแก้ไขปัญหาสีงแวดล้อม

การดำเนินงานทางด้านการวางแผนและวิชาการ
การสนับสนุนด้านงบประมาณในการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว
การพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว
การจัดประชุมสัมมนาในการแก้ไขปัญหาละการท่องเที่ยว
การรณรงค์เพื่อการอนุรักษ์สีงแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว
การจัดตั้งมูลนิธิพิทักษ์สีงแวดล้อมและการท่องเที่ยว

29

ข้อกำหนดสำหรับการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสีงแวดล้อม

35

ภาคผนวก

การศีกษาวิจัยเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับต่างๆ ที่ ททท. ดำเนินการ

รายชื่อคู่มือและการศีกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง
กับการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่างๆ ที่ ททท. ดำเนินการ

ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อม

การเจริญเติบโตและการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในปัจจุบัน นอกจากจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การสร้างงานสร้างอาชีพ การพัฒนาระบบการคมนาคมขนส่ง และรวมไปถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอื่น ๆ แล้ว การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้อีกด้วย ทั้งผลกระทบด้านกายภาพ เช่น ปัญหาการทำลายทัศนียภาพ ปัญหาด้านมลภาวะ ผลกระทบด้านสังคม เช่น ปัญหาค่าครองชีพ ปัญหาการเปลี่ยนแปลงคตินิยมและรวมถึงผลกระทบทางด้านศิลปวัฒนธรรม ฉะนั้น จึงจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจในรายละเอียดเพื่อกำหนดแนวทางการป้องกันและแก้ไขผลกระทบเหล่านั้นให้เกิดขึ้นน้อยที่สุดหรือไม่ให้เกิดขึ้นเลยได้ก็จะเป็นการดียิ่ง เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็น “การพัฒนาที่ยั่งยืน” ซึ่งสามารถยังประโยชน์แก่ส่วนรวมได้ตลอดไป

ผลกระทบของการท่องเที่ยว ต่อสิ่งแวดล้อม

คำว่า “สิ่งแวดล้อม” หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่รอบ ๆ ตัวเรา ทั้งสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต ในความหมายนี้เพื่อความเข้าใจร่วมกันจึงขอแบ่งสิ่งแวดล้อมออกเป็น ๒ ประเภท คือ

- **สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment)** จำแนกย่อยได้ ๒ ชนิด คือสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) เช่น ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ธรณีวิทยา ทัศนียภาพ และสิ่งแวดล้อมทางชีวภาพหรือชีวภูมิศาสตร์ (Bio-geographical Environment) เช่น ป่าไม้ สัตว์ป่า สัตว์น้ำ และพืชพันธุ์ธรรมชาติ

- **สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม (Cultural Environment)** หรือสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น โบราณวัตถุสถาน ศาสนสถาน ศิลปวัฒนธรรม เทคโนโลยีและกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

ดังนั้น ในการรวบรวมผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อสิ่งแวดล้อมนั้น จึงสามารถแยกสรุปออกได้เป็น ๒ ประเด็นหลัก คือ ผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรม

๑. ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

ตลอดช่วงเวลานับตั้งแต่เริ่มมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเกิดขึ้นจนจนการท่องเที่ยวได้พัฒนาเป็นอุตสาหกรรมบริการที่เติบโตรุดหน้าขึ้นอย่างมากนี้ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นมีลักษณะนานับประการดังนี้

๑.๑ ปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว และปัญหามลภาวะ

ลักษณะปัญหา สภาพแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม สกปรก มีขยะและสิ่งปฏิกูลเกลื่อนกลาดอยู่ตามบริเวณแหล่งท่องเที่ยว องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวสูญเสียความสมดุลทางธรรมชาติ เช่น แหล่งน้ำเน่าเสีย หาดทรายสีคล้ำลง มีเศษขยะมูลฝอยและสิ่งกีดขวางเดิน พืชพันธุ์และสัตว์ป่าตามธรรมชาติถูกทำลายจนลดจำนวนหรือสูญพันธุ์ ไปอย่างรวดเร็ว

ปัญหาน้ำเสีย ขยะ เป็นปัญหามลภาวะสำคัญที่เกิดขึ้นจากนักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม บังกะโล ร้านอาหาร ร้านค้า รวมถึงชุมชนที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้แล้วยังมีปัญหาอากาศเสีย ฝุ่นละออง เสียงจากยานพาหนะ ปัญหาต่าง ๆ นี้ นอกจากจะทำให้แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมคุณภาพและความสวยงามแล้ว ยังทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพ ร่างกายและส่งผลต่อจิตใจในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญต่อผู้เข้าไปเยือน ไม่เกิดความประทับใจ และไม่อยากมาเยือนซ้ำอีกในโอกาสต่อไป

๑.๒ ปัญหาการบุกรุกที่สาธารณะประโยชน์

ลักษณะปัญหา ปัญหาการบุกรุกที่สาธารณะประโยชน์ รวมถึงการเข้าครอบครองและใช้ประโยชน์ในที่สาธารณะด้วย มีหลายลักษณะ เช่น การบุกรุกจับจองพื้นที่โดยไม่มีเอกสารสิทธิ์ หรือมีเอกสารสิทธิ์ที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย รูปการณ์ที่พบคือการจับจองพื้นที่ภูเขาหรือป่าสงวนเพื่อสร้างสถานที่ตากอากาศ การบุกรุกพื้นที่เกาะ ชายหาด และพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวอื่น ๆ เป็นต้น และการบุกรุกพื้นที่แหล่งน้ำเพื่อสร้างเรือนแพที่พักหรือร้านอาหาร เป็นต้น

อีกลักษณะหนึ่งที่เกิดขึ้นคือการรุกรานที่สาธารณะที่ติดกับพื้นที่ของตน เช่น การรุกรานสร้างอาคารยื่นลงไปแม่น้ำลำคลองหรือชายหาดสาธารณะ เป็นต้น ทั้งนี้รวมไปถึงการปลูกสร้างเพิงและแผงลอยในที่สาธารณะ เช่น เพิงขายอาหาร เครื่องดื่ม หรือแผงลอยขายสินค้าที่ระลึกตามแหล่งท่องเที่ยวโดยทั่วไปทั้งชายหาด น้ำตก วัด และโบราณสถานต่าง ๆ

ปัญหาการบุกรุกที่สาธารณะประโยชน์ เช่น การบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลนหรือพื้นที่ป่าสงวนหรือพื้นที่อุทยานแห่งชาตินั้น ในอนาคตมีแนวโน้มที่จะทวีมากขึ้นซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาสภาพแวดล้อมด้านทัศนียภาพและปัญหาด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดมาตรการ

ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพื่อแก้ไขปัญหาและเป็นการยับยั้งการบุกรุก

๑.๓ ปัญหาอาคารและสิ่งปลูกสร้าง

ลักษณะปัญหา การก่อสร้างอาคารและสิ่งปลูกสร้างเกิดขึ้นตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและได้รับความนิยมสูง เช่น จังหวัดภูเก็ต เมืองพัทยา และจังหวัดเชียงใหม่ การก่อสร้างอาคารดังกล่าวมิได้มีการควบคุมด้านความสูง รูปแบบ ดังนั้น จึงก่อให้เกิดปัญหาทัศนียภาพเป็นอย่างมาก

ปัญหาอีกลักษณะหนึ่งที่เกิดขึ้นคือ การก่อสร้างอาคารและสิ่งปลูกสร้างที่มีลักษณะทำลายธรรมชาติดั้งเดิมของพื้นที่ รวมทั้งมีการจัดวางองค์ประกอบต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะขัดต่อสภาพธรรมชาติ ไม่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม เป็นการทำลายภูมิทัศน์อันเป็นความงามและเสน่ห์ของแหล่งท่องเที่ยวดั้งเดิมไป

ปัญหาความแออัดในอาคารสิ่งปลูกสร้าง เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นมากในแหล่งท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยม ความแออัดดังกล่าวจะเป็นไปในรูปของเพิงขายอาหาร เครื่องดื่ม หาบเร่ แผงขายสินค้าของที่ระลึก และอาคารตึกแถว ซึ่งมีการก่อสร้างและจัดวางอย่างไม่เป็นระเบียบ ก่อให้เกิดทัศนอุจาด และที่สำคัญคือแหล่งท่องเที่ยวจะเสื่อมโทรมเร็ว ตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวที่ประสบปัญหาเหล่านี้ เช่น การสร้างบาร์เบียร์ที่เกาะภูเก็ตและเกาะสมุย การสร้างตึกแถวหรือศูนย์การค้าติดกับวัดหรือโบราณสถานในตัวเมืองเชียงใหม่ เป็นต้น

๑.๔ ปัญหาการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกโดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม

ลักษณะปัญหา เช่น มีการถมที่ ถมทะเล หรือทะเลสาบ การสร้างถนนประชิดชายฝั่งจนเกินไป การตัดถนนผ่านพื้นที่ป่าชายเลน การขุดตักดินไปขาย การระเบิดหิน การสร้างเขื่อนในบางแห่ง ซึ่งก่อให้เกิดการพังทลายของดิน เกิดตะกอนในแม่น้ำหรือทะเล เกิดการทำลายสภาพภูมิศาสตร์ทางธรรมชาติ และความสมดุลทางระบบนิเวศ

ปัญหาต่าง ๆ ที่รวบรวมขึ้นดังกล่าว เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมแล้ว จะพบว่าได้ก่อให้เกิดผลเสียต่าง ๆ เช่น เกิดความเสียหายหรือความเสื่อมโทรมของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีมาแต่เดิม รวมทั้งคุณภาพของทรัพยากรนั้นจะด้อยลง เกิดมลภาวะทางน้ำ อากาศเสีย เกิดการสูญเสียของพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ป่าในท้องถิ่น เกิดการทำลายสภาพภูมิศาสตร์ทางธรรมชาติ ตลอดจนหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี

๒. ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรม

สังคมและวัฒนธรรมจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ด้วยปัจจัยต่าง ๆ โดยเฉพาะการติดต่อสัมพันธ์กันในยุคปัจจุบันที่สามารถกระทำได้อย่างกว้างไกลและรวดเร็ว กับทั้งภายในสังคมและวัฒนธรรมเองซึ่งมีผู้คนเป็นผู้สืบทอดก็ย่อมจะมีความต้องการเปลี่ยนแปลงไปตามความทันสมัยด้วยและเมื่อมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเข้ามาเกี่ยวข้องก็จะกลายเป็นตัวเร่งให้เกิดผลกระทบในเชิงลบได้ ซึ่งพอจะสรุปประเด็นปัญหาสำคัญ ๆ ได้ดังนี้

๒.๑ ปัญหาเพศพาณิชย์

ปัญหาเพศพาณิชย์มีพื้นฐานมาจากปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหานี้ได้เกิดขึ้นมาเป็นเวลานานแล้วในสังคมไทย แต่เมื่อการท่องเที่ยวได้เติบโตและพัฒนาขึ้น ธุรกิจด้านนี้จึงมีอัตราการขยายตัวที่สูงตาม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีบทบาทเข้าไปเป็นตัวเร่งให้ปัญหานี้เติบโตและลุกลามขึ้น

อย่างไรก็ตาม ปัญหาเพศพาณิชย์นี้หากพิจารณากันให้ลึกซึ้งจะพบว่ามีความสัมพันธ์อื่น ๆ ที่ร้ายแรงกว่าตามมาด้วย กล่าวคือ การเกิดกามโรค การแพร่กระจายของโรคเอดส์ ความเสื่อมทางศีลธรรม การล่อลวงผู้หญิงและเด็ก ยาเสพติด รวมไปถึงปัญหาการล่อลวงเพื่อชิงทรัพย์ เป็นต้น

๒.๒ ปัญหาอาชญากรรม

ปัญหาอาชญากรรมเป็นปัญหาเรื้อรังในสังคม ซึ่งมักจะเกิดขึ้นชุกชุมในสังคมเมืองที่เติบโตขึ้นอย่างไม่ค่อยมีระบบระเบียบ เมื่อพิจารณาในแง่การท่องเที่ยวจะพบว่ารูปแบบของปัญหาที่เกิดขึ้น ได้แก่ การล่อลวงข่มขืนนักท่องเที่ยว การปล้นจี้ชิงทรัพย์ การขโมยทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น สถานีรถปรับอากาศ สถานีรถไฟ สถานที่พักผ่อนและตามแหล่งท่องเที่ยว

๒.๓ ปัญหาค่าครองชีพ

ในพื้นที่ที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว เช่น จังหวัดภูเก็ต เกาะสมุย เมืองพัทยา และจังหวัดเชียงใหม่ มักจะประสบกับปัญหาค่าครองชีพที่สูง ราคาสินค้าอุปโภคบริโภคจะมีราคาแพงจึงส่งผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่นและผู้ประกอบอาชีพในสาขาอื่น ๆ ที่มีรายได้ต่ำกว่าเช่น สาขาการเกษตร

๒.๔ ปัญหาการหลอกลวงเอาไรต์เอาเปรียบนักท่องเที่ยว

ด้วยพื้นฐานทางความคิดของผู้ประกอบการบางรายที่ต้องการกอบโกยมุ่งเอาไรต์เอาเปรียบนักท่องเที่ยว เล็งเห็นแต่ประโยชน์ส่วนตนและคิดค้ากำไรเกินควร จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหานี้ กลุ่มที่มักจะเป็นต้นเหตุของปัญหา เช่น กลุ่มไกด์ผี แท็กซี่ป้ายดำ รวมทั้งร้านขายของที่ระลึกบางรายที่อาจสมรู้ร่วมคิดด้วยกัน

๒.๕ ปัญหาความไม่เสมอภาคในการมุ่งเน้นพัฒนาเฉพาะพื้นที่

การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น การพัฒนาระบบไฟฟ้า ระบบการคมนาคมขนส่ง โทรศัพท์ สนามบิน มักจะดำเนินการในพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น สำหรับในพื้นที่อื่น ๆ จึงอาจเกิดความรู้สึกเปรียบเทียบในแง่ของความไม่เสมอภาคในการพัฒนา ก่อให้เกิดความรู้สึกว่าพื้นที่ใดที่มีได้เป็นแหล่งท่องเที่ยวมักจะถูกทอดทิ้งไม่ได้รับการเหลียวแลเท่าที่ควร

๒.๖ ปัญหาค่านิยมที่ไม่ถูกต้อง

ปรากฏการณ์ในเรื่องการลอกเลียนแบบการบริโภค มุ่งให้ความสำคัญกับลักษณะการบริโภคนิยมตามอย่างสังคมตะวันตก การให้ความสำคัญกับเรื่องเศรษฐกิจและเงินตรา จนละทิ้งขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีและค่านิยมดั้งเดิม สิ่งเหล่านี้เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ซึ่งหากจะพิจารณาและวิเคราะห์กันอย่างถี่ถ้วนแล้วจะพบว่าสิ่งเหล่านี้เป็นไปตามกระแสเศรษฐกิจโลก มิได้เป็นสิ่งที่ผิดปกติดังที่คิดกันไป แต่ปรากฏการณ์เหล่านี้ควรจะได้มีการทบทวนและปรับแนวคิดดังกล่าวให้อยู่ในทิศทางที่เหมาะสมต่อไป

๒.๗ ปัญหาการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมประเพณี

การหยิบยกเอาเรื่องวัฒนธรรมประเพณีของไทยมาเป็นสิ่งดึงดูดใจให้มีการท่องเที่ยวมากขึ้นเป็นสิ่งที่ดี แต่จำเป็นต้องระมัดระวังในเรื่องรูปแบบ การเข้าไปมีส่วนร่วมเนื้อหาดั้งเดิมของวัฒนธรรมและประเพณีนั้น ๆ

ในช่วงที่ผ่านมา การนำวัฒนธรรมประเพณีมาเป็นสิ่งจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยือนนั้นมักจะมุ่งเน้นไปในการการค้า ด้านความสวยงาม แต่กลับลดความประณีต ตัดขั้นตอนที่เป็นหัวใจหรือเนื้อหาของวัฒนธรรมนั้น ๆ ไป การดำเนินงานมักจะเน้นเกี่ยวกับการจัดการแสดงเพื่อโชว์ความตื่นตาตื่นใจให้นักท่องเที่ยวชม โดยละเลยถึงสาระที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น รวมทั้งคุณค่าที่แท้จริงที่มีต่อสังคมท้องถิ่น

๒.๘ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างเจ้าของท้องถิ่นกับนักท่องเที่ยว

พฤติกรรมบางอย่างของนักท่องเที่ยว เช่น การเปลือยกายอาบแดด การแต่งกายไม่สุภาพเข้าไปยังศาสนสถานหรือปูชนียสถาน หรือการกอดจูบกันในที่สาธารณะ การกระทำอันรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของนักท่องเที่ยวเหล่านี้จะก่อให้เกิดความขัดแย้งกับคนในท้องถิ่น เนื่องจากความแตกต่างด้านขนบธรรมเนียมและประเพณีบางประการ ปัญหานี้หากเจ้าของท้องถิ่นไม่พอใจมาก ๆ อาจถึงขั้นต่อต้านและไม่ต้อนรับนักท่องเที่ยวอีกต่อไป

แต่โดยสรุป ปัญหาดังกล่าวในประเทศไทยนับว่ายังไม่รุนแรงมากเหมือนในประเทศอื่น ๆ ในช่วงที่ผ่านมามีปรากฏบ้างบางพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางไปมาก เช่น เมืองพัทยา เกาะสมุย จังหวัดภูเก็ตและจังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น

๒.๙ ปัญหาการลดคุณค่าของงานศิลปหัตถกรรม

คุณค่าของงานศิลปหัตถกรรมได้รับผลกระทบกระเทือนจากความเห็นแก่ได้ของผู้ผลิตและจำหน่าย โดยอาจลดมาตรฐานลงเพื่อให้ได้กำไรมากที่สุด มีการลอกเลียนแบบศิลปหัตถกรรมโดยไม่คำนึงถึงความประณีตและคุณภาพสินค้า เน้นไปในเรื่องของการค้ามากขึ้น ทำให้ผลงานทางศิลปและมีมือช่างหมดคุณค่าลงและเสียชื่อเสียงจนหมดความนิยมไปในที่สุด

สาเหตุของปัญหา

สาเหตุของปัญหา

จากการรวบรวมปัญหาทั้งหมดที่เกิดขึ้น หากจะวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา จะพบว่าสาเหตุใหญ่ ๆ ๔ ประการ ดังนี้

๑. การวางแผนและการไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามแผน (Planning and Implementation)

ตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ในทุกระดับ ตั้งแต่การสำรวจเบื้องต้น การศึกษาเบื้องต้น การจัดทำแผนหลัก และการศึกษาความเป็นไปได้

นอกจากการดำเนินงานทางด้านการวางแผนแล้ว ททท.ยังได้จัดทำคู่มือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ขึ้น ในคู่มือดังกล่าวได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนาที่ไม่ขัดต่อสภาพแวดล้อม เสนอแนะด้านการจัดวางองค์ประกอบสิ่งก่อสร้างให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ก็ยังมี การศึกษาเรื่องผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงการศึกษาเรื่องขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ก็เป็นการศึกษาอีกแนวหนึ่งที่ ททท.ดำเนินการมาโดยตลอด

การดำเนินงานด้านการวางแผน การจัดทำคู่มือ การศึกษาผลกระทบและการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ เป็นการดำเนินงานที่อยู่ภายใต้ความตระหนักในความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและภายใต้แนวคิดในการพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainable Development) ซึ่งหมายถึง การวางแผนพัฒนาที่คำนึงถึงขีดความสามารถของคุณภาพสิ่งแวดล้อม (environmentally sound development) โดยตระหนักถึงข้อจำกัด (limitations) ของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่จะใช้ประโยชน์ในการพัฒนา ควบคู่กับการควบคุมป้องกันและติดตามผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวและ กิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดและยั่งยืนนาน รวมทั้งก่อประโยชน์กระจายต่อสังคมส่วนรวม และมีการป้องกันมลภาวะที่อาจจะเกิดขึ้นได้

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาถึงการปฏิบัติที่เป็นจริงนั้น การศึกษาด้านแผนพัฒนาการ

ท่องเที่ยวและการวิจัยด้านอื่น ๆ ส่วนใหญ่ยังไม่สามารถนำมาสู่การปฏิบัติได้อย่างจริงจัง ดังนั้นการเติบโตของการท่องเที่ยวจึงมีลักษณะไร้ทิศทาง ขาดความเหมาะสม จึงก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบต่าง ๆ ตามมาอย่างมากมาย

๒. การบริหารการจัดการ

ในแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เกิดปัญหา ส่วนหนึ่งเกิดจากสาเหตุที่ไม่มีการบริหารการจัดการที่ดี ขาดกำลังเจ้าหน้าที่ดูแลจัดการอยู่เป็นประจำ เจ้าหน้าที่บางรายที่มีส่วนรับผิดชอบก็ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ได้มีการกำหนดไว้ อีกทั้งในบางพื้นที่การดำเนินงานในบางอย่างก็กระทำไปด้วยขาดความรู้ความเข้าใจ หรือด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์

๓. การขาดจิตสำนึกในความสำคัญของสิ่งแวดล้อม

บางรายของนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่นรวมถึงเจ้าหน้าที่ภาครัฐเป็นผู้ที่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมและความไร้ระเบียบในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ด้วยสาเหตุที่ขาดจิตสำนึกในความสำคัญของสิ่งแวดล้อม ทั้งสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคม

พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการขาดจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อม อาทิ การทิ้งขยะไม่เลือกที่ การปล่อยน้ำเสียลงแม่น้ำลำคลองและทะเล การระเบิดปลา การทอดสมอเรือลงบนแหล่งปะการัง การเก็บปะการังหรือหินสวยงาม การเก็บกล้วยไม้หรือพันธุ์ไม้ป่า การล่าหรือบริโภคสัตว์ป่า เป็นต้น

๔. การขาดความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

เมื่อมนุษย์มุ่งหวังที่จะกอบโกยผลประโยชน์จากธรรมชาติมากเกินไปจนเกินความเหมาะสม ไม่มีการเสียสละเพื่อส่วนรวม เพื่อสังคมและเพื่อมนุษยชาติ เห็นแก่ประโยชน์ของตนเองเป็นที่ตั้ง ดังนั้นภายใต้แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่ว่า ทรัพยากรธรรมชาติมีอยู่อย่างจำกัดและต้องตอบสนองความต้องการของมนุษย์ที่มีอยู่อย่างไม่จำกัด สภาพโดยทั่วไปจึงมักเกิดปัญหาการกอบโกยประโยชน์ในทุกวิถีทาง เช่น การละเลยที่จะบำบัดน้ำเสียที่เกิดขึ้นของโรงแรมเพราะจะทำให้เพิ่มค่าใช้จ่ายในการลงทุน การนำขยะและสิ่งปฏิกูลไปทิ้งหรือกองรวมไว้โดยไม่กำจัด ทั้ง ๆ ที่ควรจะต้องก่อสร้างเตาเผาขยะ การถมทะเลเพื่อก่อสร้างอาคารที่พักและร้านค้า การลักลอบขุดตักดินจากที่สาธารณะไปขาย การบุกรุก การตั้งร้านค้า หาบเร่และแผงลอยตามแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น การกระทำเหล่านี้ก่อให้เกิดผลเสียหาย และปัญหาต่าง ๆ ตามมาอีกมากมาย

๕. การขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงาน

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลาย ๆ ปัญหาที่เกิดขึ้นกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ยังไม่มีหน่วยงานใดเป็นหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบแก้ไขปัญหานั้น เนื่องจากปัญหาต่าง ๆ นั้นกระจายอยู่ในหลายส่วน หลายหน่วยงานและหลายพื้นที่ ดังนั้น ในเรื่องการแก้ไขจึงจำเป็นต้องมีการประสานงานกันอย่างจริงจังทั้งในด้านเวลา งบประมาณ รวมไปถึงบุคลากรด้วย

๖. ปัญหาด้านกฎหมาย

เมื่อพิจารณาในแง่กฎหมายแล้วพบว่า กฎหมายบางฉบับมีข้อขัดแย้งในเรื่องความล้าสมัย แม้จะมีกฎหมายมากมายหลายฉบับทั้งกฎหมายเก่าและกฎหมายใหม่ แต่ก็มักเกิดปัญหาด้านการผสมผสาน อีกทั้งยังเกิดปัญหาเรื่องความซ้ำซ้อน ความขัดแย้งในข้อกฎหมายและผู้ใช้กฎหมายนั้น ๆ ภาวะที่เกิดขึ้นตามมาก็คือมีการแย่งกันปฏิบัติ เก่งกันปฏิบัติ และไม่มีการประสานงานกัน

ตัวอย่างของกรณีปัญหาคือเรื่องการบุกรุกที่แหล่งน้ำสาธารณะ ผู้ที่เข้ามาเกี่ยวข้องจะต้องมีส่วนราชการหลายกรมกองทั้งในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ดังนั้นในแง่ปฏิบัติแล้วจึงต้องประสานงานกันค่อนข้างมาก นอกจากนี้ก็ยังมีอีกหลายปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น ปัญหาการควบคุมเรื่องรูปแบบอาคารและสิ่งปลูกสร้าง ปัญหาการควบคุมกิจกรรมการบริการ

๗. ปัญหาความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน

ภาคเอกชนที่เป็นนักธุรกิจบางรายมักจะไม่ให้ความร่วมมือกับภาครัฐ ทั้งนี้ นักธุรกิจดังกล่าวจะพยายามหาช่องทางในการที่จะหลีกเลี่ยงข้อกฎหมาย อีกทั้งหยิบบั้นผลประโยชน์บางอย่างให้แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐในการที่จะดำเนินการผิดกฎหมายและลักลอบธุรกรรมสภาพแวดล้อม เช่น ในกรณีที่นักธุรกิจลูกค้าที่ในเขตอุทยานแห่งชาติจัดสร้างรีสอร์ทและที่พักแรม เป็นต้น

๘. การพัฒนาด้านเทคโนโลยี

เทคโนโลยีนับได้ว่าเป็นดาบสองคม กล่าวคือ ขณะที่มนุษย์พัฒนาเทคโนโลยีขึ้นโดยทำให้เกิดเครื่องมือ เครื่องจักรกลและอุปกรณ์ที่ทันสมัย และมนุษย์ก็นำเทคโนโลยีเหล่านั้นมาเป็นเครื่องมือในการทำลายสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และเอาชนะต่อธรรมชาติ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลงในระยะเวลาอันรวดเร็ว ตัวอย่างของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำลาย เช่น มนุษย์ผลิตเครื่องจักรกลในการก่อสร้างเพื่อนำไปใช้ปรับพื้นที่ภูเขาที่มีความงดงามตามธรรมชาติให้เป็นรีสอร์ท การกระทำดังกล่าวก็จะเป็นการทำลายสภาพภูมิทัศน์ดั้งเดิม และระบบนิเวศที่เปราะบางให้เสื่อมไป

ในการพัฒนาเทคโนโลยีนั้น หากมีการคิดค้นเครื่องจักรที่สามารถช่วยในการรักษาสมดุลของสภาพธรรมชาติได้ก็เป็นปรากฏการณ์ที่ดี เช่น การจัดสร้างระบบกำจัดขยะ ระบบบำบัดน้ำเสีย การนำวัสดุใช้แล้วมาปรับปรุงใช้ใหม่ (Recycling) เป็นต้น ฉะนั้น การพัฒนาเทคโนโลยีในสังคมบางครั้งไม่จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีระดับสูง แต่ระดับความเหมาะสมของเทคโนโลยีควรจะต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม (environmental sound technology) มากกว่า

การป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

การป้องกันและแก้ไขปัญหาสິงแวดล้อม

ททท. เป็นหน่วยงานที่นอกจากจะมีบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวแล้ว ยังมีบทบาทหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศให้เติบโตอย่างถูกต้องและมีทิศทางที่เหมาะสม ทั้งนี้รวมถึงความตระหนักในความสำคัญของสิ่งแวดล้อมอันจะต้องคำนึงถึงควบคู่ไปกับการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งนโยบายหลักของ ททท. ข้อหนึ่งใน ๔ ข้อ ระบุไว้ชัดเจนว่า “อนุรักษ์และฟื้นฟูสมบัติวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คงความเป็นเอกลักษณ์ของไทยไว้ด้วยดีที่สุด”

ตลอดเวลาที่ผ่านมา หากจะสรุปข้อมูลในแง่มุมที่เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาสິงแวดล้อม สามารถสรุปการดำเนินงานที่สำคัญ ๆ ได้ดังนี้

๑. การดำเนินงานทางด้านการวางแผนและวิชาการ

๑.๑ การศึกษาวิจัยเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่ ททท. ดำเนินงานนั้นจะมี ๔ ระดับ คือ การสำรวจเบื้องต้น การศึกษาเบื้องต้น การจัดทำแผนหลักเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว และการศึกษาความเหมาะสมของโครงการ

ในทุก ๆ ระดับของการวางแผนนั้น ททท. ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องของสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในระดับของการจัดทำแผนหลักเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว แต่ละแผนนั้นได้ระบุถึงการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งไว้อย่างชัดเจน พร้อมกับระบุสภาพปัญหาข้อเท็จจริง แนวทางการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่อาจมีต่อสิ่งแวดล้อม

๑.๒ การจัดทำคู่มือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ

ททท. ได้จัดทำคู่มือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ขึ้นโดยเฉพาะ แยกเป็น

ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวอันได้แก่ วัด ถ้ำ เนินเขา น้ำตก อ่างเก็บน้ำ และชายทะเล การจัดทำคู่มือพัฒนาลักษณะนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ ไม่ดำเนินการพัฒนาให้ขัดต่อสภาพแวดล้อม ในคู่มือดังกล่าวได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนา อาทิ การจัดวางองค์ประกอบให้กลมกลืนกับสภาพธรรมชาติ การก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้อยู่ในรูปแบบที่เหมาะสม ซึ่งผู้รับผิดชอบดูแลพื้นที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้พัฒนาได้โดยตนเอง

๑.๓ การศึกษาเรื่องผลกระทบจากการท่องเที่ยว

เป็นที่ตระหนักกันดีอยู่แล้วว่าการพัฒนาใด ๆ ก็ตาม มักจะก่อให้เกิดผลกระทบทั้งผลกระทบด้านกายภาพและผลกระทบด้านสังคม ดังนั้น ททท.จึงเล็งเห็นความสำคัญในประเด็นนี้ และได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่หลักทางการท่องเที่ยว

การศึกษาเรื่องผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวเท่าที่ได้ศึกษามามีการนำเสนอถึงลักษณะของผลกระทบ สาเหตุที่เกิดผลกระทบ แนวทางและมาตรการในการแก้ไข รวมถึงองค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้องในปัญหานั้น ๆ ที่จะต้องร่วมมือกันในการป้องกันและแก้ไข สำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ เช่น การศึกษาเรื่องผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสังคมและวัฒนธรรม : กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ การศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูงานเทศกาลประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในประเทศไทย การศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวเดินป่าต่อสภาวะแวดล้อมและประชาชนในท้องถิ่น

นอกจากนี้ ยังได้ทำการศึกษาถึงเรื่องขีดจำกัดในการพัฒนา (Carrying Capacity) เพื่อให้ทราบถึงความสามารถในการรองรับของพื้นที่ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว อันจะเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางด้านสภาพแวดล้อม โดยเลือกกรณีศึกษาคือ การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ และการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่เกาะช้าง จังหวัดตราด

การดำเนินงานทางด้านงานวิชาการทั้งหมดที่ ททท.จัดทำขึ้นนั้น กล่าวได้ว่าเป็นการให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมอย่างมาก แม้มุมที่ ททท.สนใจนั้นไม่เพียงแต่เป็นการเสนอแนวคิดที่ถูกต้องเท่านั้น แต่ยังได้พิจารณาถึงการแก้ไขตลอดจนการป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วย

๒. การสนับสนุนด้านงบประมาณในการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว

นับตั้งแต่ปี ๒๕๓๐ ททท.ได้รับการจัดสรรงบประมาณทั้งพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว งบประมาณที่ ททท. ได้รับนั้นปรากฏตามชื่อโครงการต่าง ๆ ดังนี้

- ๑) โครงการเร่งรัดฟื้นฟูการขยายตัวทางเศรษฐกิจ (งบ กฟศ.)
 - ๒) โครงการอุดหนุนการปรับปรุงสาธารณูปโภค พัฒนาสภาพภูมิทัศน์และสิ่งอำนวยความสะดวกขนาดเล็กในภูมิภาค
 - ๓) โครงการประเภทพัฒนาและอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวตามแผนพัฒนาของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ
 - ๔) โครงการตามแผนงานเงินกู้เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว (โครงการเงินกู้ OECF)
 - ๕) โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (โครงการอีสานเขียว)
- การจัดสรรงบประมาณในโครงการต่าง ๆ เท่าที่ผ่านมา ททท.จะประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือเป็นผู้รับผิดชอบพื้นที่ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ประเภทโครงการที่ ททท. ให้การสนับสนุนมีทั้งโครงการพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ โครงการพัฒนาสภาพภูมิทัศน์และโครงการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

ในประเด็นด้านการสนับสนุนงบประมาณนั้น ททท.ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาสนับสนุนโดยมีทั้งหลักเกณฑ์ทั่วไปและหลักเกณฑ์เฉพาะ เป็นที่น่าสังเกตว่าหลักเกณฑ์เฉพาะที่ททท. กำหนดนั้นได้เน้นหนักในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การจัดสภาพภูมิทัศน์ และการปรับปรุงภูมิสถาปัตยกรรมของแหล่งท่องเที่ยว

๓. การพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว

ททท.ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ดังได้จัดให้มีการฝึกอบรม และการบรรยายให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ทั้งในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา มัคคุเทศก์ ข้าราชการ พนักงานบริษัท รวมถึงพระภิกษุ สามเณร และผู้มีอาชีพที่เกี่ยวกับธุรกิจท่องเที่ยวในวงการต่าง ๆ เช่น พนักงานต้อนรับ พนักงานบริการอาหาร พนักงานขับรถ พนักงานขับเรือ และพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่ เป็นต้น เนื้อหาในการอบรมจะเน้นและระดมคิดในเรื่องการให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วย ตลอดจน จัดโครงการอบรมอาสาสมัครช่วยเหลือนักท่องเที่ยว พร้อมทั้งช่วยดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว

๔. การจัดประชุมสัมมนาในการแก้ไขปัญหาการท่องเที่ยว

เนื่องจากปัญหาที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นปัญหาที่ค่อนข้างซับซ้อน หรือปัญหาบางประการมีขนาดของปัญหาและความร้ายแรงมากจนหน่วยงานเดียวไม่สามารถแก้ไขได้ ต้องอาศัยความร่วมมือกันจากหลายหน่วยงาน ดังนั้นในช่วงเวลาที่ผ่านมา ททท.ก็จะจัดการประชุมสัมมนาเพื่อหาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขที่เหมาะสมต่อไป เช่น การจัดสัมมนาผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวชายทะเล การจัดสัมมนาผลกระทบของการท่องเที่ยวเดินป่าต่อสภาวะแวดล้อมและประชาชนในท้องถิ่น และการจัดสัมมนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) ตลอดจนจะมีการสัมมนาเกี่ยวกับปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อมทางกายภาพโดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวหลัก เช่น เกาะภูเก็ต และเมืองพัทยา ประเด็นปัญหาที่มักจะถูกหยิบยกขึ้นพิจารณา ได้แก่ ปัญหาอาคารและสิ่งก่อสร้างที่ไม่เหมาะสมและไม่สวยงาม ปัญหามลภาวะ เป็นต้น

๕. การรณรงค์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

ได้มีการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอันเกี่ยวข้องกับการเดินทางท่องเที่ยวไปยังสื่อมวลชนสาขาต่าง ๆ ทั้งทางรายการวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสารต่าง ๆ ตลอดจนสิ่งพิมพ์ที่ ททท.จัดทำเผยแพร่ เช่น อนุสาร อ.ส.ท. จุลสารการท่องเที่ยว และจดหมายข่าว เป็นต้น

นอกจากนี้ได้เริ่มดำเนินการโครงการอบรมผู้นำเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์พิทักษ์ท่องเที่ยวไทยเป็นประจำปี โดยเชิญผู้นำเยาวชนจากทั่วทุกจังหวัดมาเข้าร่วมโครงการประมาณ ๒๐๐ คน เพื่ออบรมความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวที่ถูกต้อง พร้อมทั้งจัดโครงการรณรงค์รักษาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวโดยขอความร่วมมือจากเยาวชน ประชาชนเจ้าของท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันบำเพ็ญประโยชน์รักษาความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยวเป็นครั้งคราว เช่น โครงการ “เมืองคอนสวย ด้วยต้นไม้ ไร่ขยะ” ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช โครงการ “ภูเก็ตสวยงาม ด้วยความร่วมมือ” ที่จังหวัดภูเก็ต โครงการ “รณรงค์รักษาสิ่งแวดล้อมเกาะล้าน” ที่เมืองพัทยา และโครงการ “รักอู๋ผาง รักษาธรรมชาติ” ที่จังหวัดตาก เป็นต้น

พร้อมทั้งมีโครงการจัดทำสไลด์มัลติวิชชั่น วีดีโอ เอกสาร และโปสเตอร์เพื่อผลิตเป็นสื่อในการรณรงค์เรื่องการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม แล้วจัดนิทรรศการและเผยแพร่ไปยังหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษาในโอกาสต่าง ๆ ทั่วประเทศ

๖. การจัดตั้งมูลนิธิพิทักษ์สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว

ททท.ได้จัดตั้งมูลนิธิพิทักษ์สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว (พ.ส.ท.) หรือ The Foundation for the Protection of Environment and Tourism (P.E.T.) ขึ้น เมื่อกลางปี ๒๕๓๕ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินกิจกรรมอันเนื่องด้วยการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรการท่องเที่ยวของไทย ในด้านการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและมรดกทางการท่องเที่ยว ตลอดจนร่วมมือกับองค์กรการกุศลอื่น ๆ ดำเนินกิจกรรมอันเป็นสาธารณะประโยชน์

การดำเนินงานต่าง ๆ ของ ททท.ที่กล่าวมานี้ ได้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศดำเนินไปในทิศทางและรูปแบบที่ถูกต้องเหมาะสมในระดับหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ ป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อันค่อนข้างหลากหลายนี้ ไม่เพียงแต่ ททท. เท่านั้นที่มีบทบาทและหน้าที่สำคัญในเรื่องนี้ หากยังต้องมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน นักท่องเที่ยว และประชาชนเจ้าของท้องถิ่น เพื่อดำเนินการให้ครบวงจร

ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ในภาครัฐได้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อหวังจะนำมาใช้แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพและบังเกิดผลที่จริงจัง อันจะมีความสำคัญต่อการกำหนดมาตรการด้านการอนุรักษ์ ป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมสำหรับการท่องเที่ยวด้วย จึงได้มีการประกาศใช้ พรบ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕ ขึ้น โดยสาระสำคัญที่เป็นประโยชน์อย่างมากต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว ได้แก่

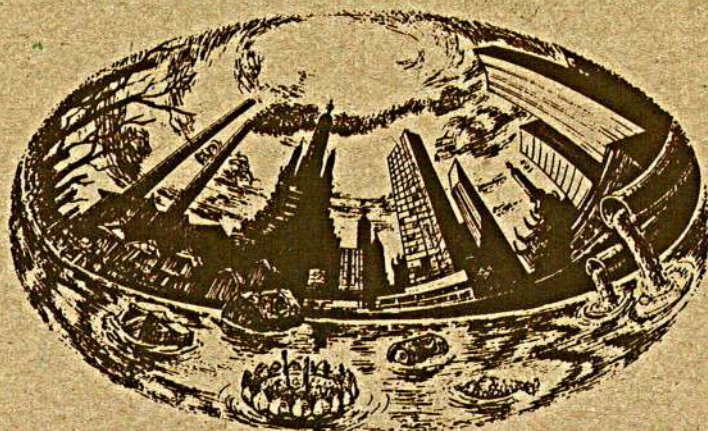
๑. ยึดหลักการที่ว่า “บุคคลที่ก่อให้เกิดภาวะมลพิษต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการขจัดมลพิษ” (Polluter Pays Principle) ซึ่งจะทำให้สามารถลดภาวะมลพิษต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว เช่น โรงแรมที่พัก ฯลฯ จะต้องมีความรับผิดชอบยิ่งขึ้นต่อการก่อปัญหาสิ่งแวดล้อม

๒. การกำหนดเขตอนุรักษ์และพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม สำหรับพื้นที่ที่มีสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอันควรอนุรักษ์ เช่น อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตสงวนเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งจะทำให้มีมาตรการพิเศษสำหรับการดูแลและรักษาคุณค่าของพื้นที่นั้นเอาไว้

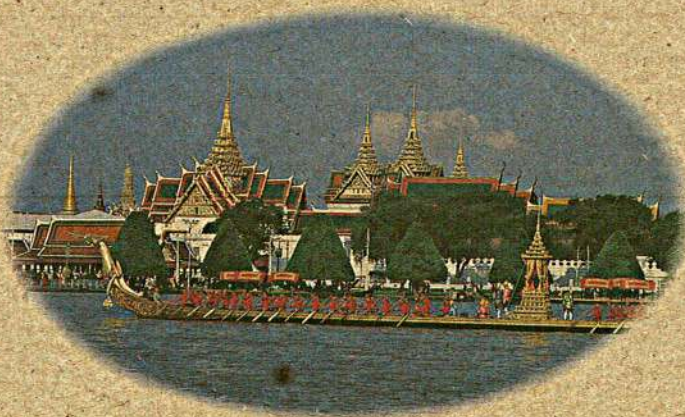
การดำเนินการใด ๆ ในพื้นที่จะต้องมีความระมัดระวังไม่ให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งมีคุณค่าสอดคล้องกับการกำหนดให้เป็นเขตอนุรักษ์และพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม

๓. การกำหนดเขตควบคุมมลพิษ สำหรับพื้นที่ที่เกิดปัญหามลพิษและส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม จะทำให้มีมาตรการในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังและเร่งด่วนยิ่งขึ้น ในกรณีนี้จะช่วยให้แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญหลายแห่งซึ่งกำลังประสบปัญหาอยู่เช่น น้ำเสียขยะมูลฝอย และความเสื่อมโทรม ได้รับการแก้ไขที่รวดเร็วและทันการณ์

นอกจากนี้ ในการแก้ไขปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น เมืองพัทยา และเกาะภูเก็ต ที่มีการเติบโตอย่างรวดเร็วมากนั้น ในการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจขึ้นเพื่อเป็นการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ หลายฝ่ายและระดมกำลังความสามารถในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพและทางสังคมให้สำเร็จลุล่วงไปได้

ข้อกำหนดสำหรับการท่องเที่ยว
อย่างมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

ข้อกำหนดสำหรับการท่องเที่ยว อย่างมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

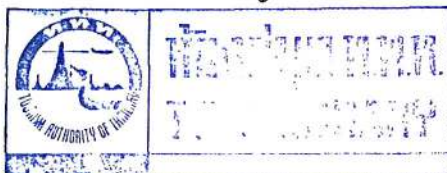
ตลอดระยะเวลา ๔๐ ปีที่ผ่านมาของการก่อตั้งสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (Pacific Asia Travel Association - PATA) ได้ให้การสนับสนุนในด้านความสัมพันธ์ของการท่องเที่ยวกับสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ จากข้อกำหนดในกฎบัตร (Charter) ของการจัดตั้งสมาคม และกิจกรรมสำคัญ ๆ ที่ผ่านมา ได้วิวัฒนาการมาเป็นรูปแบบของข้อกำหนดต่าง ๆ ของสมาคม ซึ่งให้ความสำคัญต่อความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก

ประเทศในแถบภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก เป็นแหล่งที่มีสภาพธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรม และประเพณี ประกอบกันเป็นสิ่งแวดล้อมที่โดดเด่น แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นทรัพยากรที่มีขีดจำกัด สิ่งแวดล้อมเหล่านี้เป็นทรัพยากรหลักที่สำคัญยิ่งของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ดังนั้นเพื่อการวางแผนสร้างความยั่งยืนและถาวรให้กับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในแถบนี้ สมาคม PATA จึงได้เล็งเห็นความจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังความสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมให้เกิดขึ้นต่อผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการท่องเที่ยวโดยทั่วกัน

ตามที่ปรากฏในกฎบัตรของสมาคม PATA หมายถึง

- รูปแบบการท่องเที่ยวตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องทำให้เกิดความยั่งยืนและถาวรต่อไปในอนาคต
- รูปแบบการท่องเที่ยวที่สามารถรองรับความต้องการของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในปัจจุบันได้
- รูปแบบการท่องเที่ยวที่สนับสนุนคนในรุ่นนี้และรุ่นใหม่ในการรักษาสภาพแวดล้อม

ที่มาของข้อกำหนดสำหรับการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมดังกล่าว สืบเนื่องมาจากจรรยาบรรณที่กำหนดอยู่ในกฎข้อบังคับของสมาคม PATA ซึ่งกล่าวว่า สมาคมนี้มีจุดมุ่งหมายให้การสนับสนุนและช่วยเหลือการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศในแถบเอเชียแปซิฟิก ในลักษณะที่จะทำให้เกิดความสำนึกถึงความสำคัญอย่างยิ่งในการปฏิบัติตามจรรยาบรรณแห่งการ

ใช้สิ่งแวดลอมอย่างถูกต้องเพื่อดำรงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรมและประเพณีของภูมิภาคนี้

นอกจากนี้ยังรวมไปถึงข้อตกลงที่ได้ทำไว้ในการประชุมประจำปี ครั้งที่ ๔๐ ที่เกาะบาห์ลี ประเทศอินโดนีเซีย เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งสมาคม PATA ได้แสดงเจตจำนงที่จะดำเนินการ ดังนี้

๑. ส่งเสริมและให้ความร่วมมือทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศในกระบวนการวางแผนไม่เฉพาะด้านการท่องเที่ยว แต่จะรวมถึงแผนการใช้ที่ดินทั่วไป เพื่อเป็นหลักประกันว่าแผนงานที่ทำไว้จะได้รับความร่วมมือ และได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่น

๒. สนับสนุนและให้ความร่วมมือกับสถาบันการเงินเพื่อเป็นการประกันว่าสถาบันเหล่านั้นจะคำนึงถึงการพัฒนาเพื่อผลต่อเนื่องทางการอนุรักษ์สิ่งแวดลอม โดยกำหนดเงื่อนไขไว้ใน การพิจารณาปล่อยสินเชื่อ

๓. ผลักดันให้สมาชิกของสมาคม PATA ส่งเสริมการให้ความรู้ถึงคุณประโยชน์ของการท่องเที่ยวอย่างคำนึงถึงสภาพแวดลอมให้แพร่หลาย และให้การรับรององค์กรต่าง ๆ ทั้งระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับนานาชาติ ที่สนับสนุนการปฏิบัติงานเพื่อความยั่งยืนของ สิ่งแวดลอมและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

สมาคม PATA ได้ให้การรับรองจรรยาบรรณดังกล่าว โดยการยอมรับปรัชญา และหน้าที่ ความรับผิดชอบว่าเป็นข้อที่มวลสมาชิกพึงยึดถือปฏิบัติด้านสิ่งแวดลอม ดังต่อไปนี้

๑. ให้ตระหนักว่าการท่องเที่ยวทุกรูปแบบย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดลอม
๒. ให้ยอมรับว่าการท่องเที่ยวต้องมีความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดลอม
๓. ให้ตระหนักว่าการมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดลอม หมายถึง การดำเนินการใดใด ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะต้องประกันได้ว่าไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดลอม
๔. ให้ยอมรับว่าการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์เป็นสิ่งที่สามารถดำเนินการไปได้ควบคู่กัน และสามารถใช้สิ่งแวดลอมร่วมกันได้
๕. ให้ยอมรับว่าทุก ๆ ส่วนของสิ่งแวดลอมมีขีดจำกัดในการรองรับ การพัฒนาใดใดที่เกินขอบเขตไม่ควรกระทำ
๖. ให้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างการท่องเที่ยวและสิ่งแวดลอม

ข้อกำหนดของการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดลอม

ข้อกำหนดของสมาคม PATA เพื่อเร่งรัดให้สมาชิก พร้อมทั้งผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ร่วมกันพิจารณา มีดังนี้

๑. ดำเนินการในอันที่จะอนุรักษ์ไว้ซึ่งสิ่งแวดล้อมรวมทั้งการใช้ทรัพยากรที่สามารถนำกลับมาใช้ได้อีกอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และอนุรักษ์ไว้ซึ่งทรัพยากรที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ได้อีก

๒. ให้มีส่วนช่วยในการอนุรักษ์ไว้ซึ่งแหล่งที่อยู่อาศัยของพันธุ์พืช และสัตว์ รวมทั้งแหล่งธรรมชาติและวัฒนธรรมซึ่งอาจได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยว

๓. ให้การสนับสนุนองค์การที่เกี่ยวข้องในการระบุพื้นที่ที่มีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์ และการกำหนดขอบเขตของการพัฒนาเพื่อที่จะอนุรักษ์พื้นที่ดังกล่าวไว้

๔. ให้หลักประกันว่าจะคำนึงถึงความถูกต้องของวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น เพื่อจะนำมาใช้ประโยชน์ด้านการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

๕. ให้หลักประกันว่า การประเมินผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งของขั้นตอนในการพิจารณาทุกโครงการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

๖. ปฏิบัติตามอนุสัญญาสากลว่าด้วยสิ่งแวดล้อม

๗. ปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ รวมทั้งในระดับรัฐ และระดับท้องถิ่น

๘. สนับสนุนให้บรรดาผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวยอมรับในนโยบายการวางแผนระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น รวมทั้งให้ความร่วมมือในกระบวนการวางแผนดังกล่าวด้วย

๙. ให้โอกาสประชาชนในระดับท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ และเสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ ของการวางแผนการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความรู้สึกห่วงใยในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และชุมชน

๑๐. ให้มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อผลกระทบที่ตามมาจากโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ของการท่องเที่ยว และให้ดำเนินการทุกอย่างที่จำเป็นในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น

๑๑. สนับสนุนการประเมินผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมในวงการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ และสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงแก้ไขการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมตามควรแก่สถานการณ์

๑๒. ส่งเสริมการปฏิบัติที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดระบบกำจัดของเสีย การแปรสภาพสิ่งที่ใช้แล้วให้กลับมาใช้ได้อีก และการใช้พลังงานต่าง ๆ ให้ได้ประโยชน์สูงสุด

๑๓. ส่งเสริมบุคลากรทั้งระดับบริหาร และระดับปฏิบัติงานของโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ทางการท่องเที่ยว ให้เกิดความสำนึกและเข้าใจในหลักการต่าง ๆ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์

๑๔. สนับสนุนให้จัดหลักสูตรวิชาการด้านการอนุรักษ์ไว้ในหลักสูตรการศึกษา การฝึกงาน ตลอดจนการวางแผนการท่องเที่ยว

๑๕. ส่งเสริมให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเกิดความรู้ความเข้าใจในขนบธรรมเนียมประเพณี คุณค่าทางวัฒนธรรม และความเชื่อของแต่ละท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเข้าใจในความสัมพันธ์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อม

๑๖. เพิ่มความเข้าใจ และความสำนึกที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมแก่นักท่องเที่ยว โดยให้ข้อมูล พร้อมทั้งสื่อความหมายที่ถูกต้องและเหมาะสม

๑๗. กำหนดรายละเอียดของนโยบายและหลักปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมสำหรับธุรกิจต่าง ๆ ที่ประกอบกันเป็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

โดยสรุปการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวที่จะให้ดำเนินไปอย่างถูกต้องในทิศทางที่เหมาะสมและส่งผลยั่งยืนนั้น นอกจากจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดหรือมีจรรยาบรรณสำหรับการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมดังกล่าวแล้ว สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่ต้องคำนึงถึงก็คือ การหลีกเลี่ยงไม่ส่งเสริมและพัฒนาพื้นที่ที่ไม่มีความพร้อมในด้านการบริหารและการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวซึ่งเชื่อว่าจะทำให้สามารถใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมให้อื้ออานวยต่อการท่องเที่ยวได้อย่างสมดุลในระยะเวลายาวนานและก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

ภาคผนวก

การศึกษาวิจัยเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ในระดับต่าง ๆ ที่ ททท.ดำเนินการ

ในแต่ละระดับของการศึกษาวิจัยจะประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

๑. การสำรวจเบื้องต้น

มีขั้นตอนและขอบเขตของโครงการ ดังนี้

- ศึกษาลักษณะพื้นฐานทางกายภาพ
- ศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยว
- ประมวลปัญหาโครงสร้างพื้นฐานของการท่องเที่ยว
- ประมวลสภาวะแวดล้อม
- ศึกษาตลาดการท่องเที่ยว
- วิเคราะห์และสรุปผลแหล่งท่องเที่ยวที่ควรได้รับการพัฒนา

๒. การศึกษาเบื้องต้น

มีขั้นตอนและขอบเขตของโครงการ ดังนี้

- ทบทวนและกำหนดขอบเขตของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเพิ่มเติม
- รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมในหัวข้อต่าง ๆ ดังกล่าวในรายงานการสำรวจเบื้องต้น
- ศึกษาผลกระทบของโครงการในภาครัฐและเอกชนที่จะเกิดและที่กำลังเกิดขึ้นในพื้นที่โครงการ
- เสนอแนวทางในการจัดทำแผนหลักในขั้นต่อไป

๓. การจัดทำแผนหลัก

มีขั้นตอนและขอบเขตของโครงการ ดังนี้

- ทบทวนนโยบายและเป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวในทุกระดับ

- ทบทวนและเพิ่มเติมข้อมูลในหัวข้อต่าง ๆ จากการศึกษาเบื้องต้นให้สมบูรณ์
- ศึกษาประเมินผลและจัดลำดับความสำคัญของบริเวณที่จะพัฒนาโดยละเอียด
- สำรวจและจัดทำแผนเฉพาะของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญโดยละเอียด
- จัดลำดับและขั้นตอนในการพัฒนา
- เสนอแผนหลักของการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการ
- ศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมและสิ่งแวดล้อมของการท่องเที่ยวที่มีต่อพื้นที่พัฒนา
- เสนอกยุทธ์และแนวทางในการดำเนินการตามแผน
- จัดเตรียมข้อกำหนดสำหรับการศึกษาความเหมาะสมของแผนและโครงการต่าง ๆ

๔. การศึกษาความเหมาะสม

มีขั้นตอนและขอบเขตของโครงการ ดังนี้

- ศึกษาาระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในเขตพื้นที่โครงการโดยละเอียด
- เสนอแนะการปรับปรุงหรือเพิ่มเติมระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในแหล่งท่องเที่ยวที่จะพัฒนาตามแผนหลัก
- ศึกษาและเสนอแนะองค์การที่จะรับผิดชอบในการดำเนินการตามแผน
- วิเคราะห์รายจ่ายและรายรับที่จะเกิดขึ้นในการดำเนินการตามแผน
- วิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเขตพื้นที่โครงการ

สำหรับผลการศึกษาวิจัยเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่ ททท.ดำเนินการไปแล้วได้แก่

๑. การสำรวจเบื้องต้น (Preliminary Survey)

๑) นครศรีธรรมราช/พัทลุง/ตรัง	๒๕๒๗
๒) พังงา/กระบี่	๒๕๒๗
๓) เชียงราย/พะเยา	๒๕๒๗
๔) นครนายก/ปราจีนบุรี	๒๕๒๗
๕) บุรีรัมย์/สุรินทร์/ศรีสะเกษ/อุบลราชธานี	๒๕๒๗
๖) แม่ฮ่องสอน	๒๕๒๗
๗) ลำปาง/ลำพูน	๒๕๒๗
๘) เพชรบูรณ์/เลย	๒๕๒๗
๙) ลพบุรี	๒๕๒๗
ทั้งหมดดำเนินการโดย ททท.	

๒. การศึกษาเบื้องต้น (Preliminary Study)

- ๑) หัวหิน/ชะอำ ๒๕๒๗
ร่วมกับ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย
- ๒) เกาะสมุย/สุราษฎร์ธานี ๒๕๒๗
ร่วมกับ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย
- ๓) นครราชสีมา/ขอนแก่น/อุดรธานี/หนองคาย/สกลนคร/นครพนม ๒๕๒๗
- ๔) พระนครศรีอยุธยาและบริเวณใกล้เคียง ๒๕๒๘
ร่วมกับ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ๕) เพชร/น่าน/อุตรดิตถ์/พะเยา ๒๕๓๐
ร่วมกับ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ๖) ชุมพร/ระนอง
ร่วมกับ คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
- ๗) นครปฐม/ราชบุรี/สมุทรสาคร/สมุทรสงคราม ๒๕๓๒
ร่วมกับ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ๘) นครสวรรค์/อุทัยธานี/สิงห์บุรี/ชัยนาท ๒๕๓๒
ร่วมกับ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย
- ๙) สตูล/ปัตตานี/ยะลา/นราธิวาส ๒๕๓๐
ร่วมกับ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ๑๐) สุพรรณบุรี/อ่างทอง/สระบุรี/ลพบุรี ๒๕๓๓
ร่วมกับ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
- ๑๑) ชลบุรี/ฉะเชิงเทรา/สมุทรปราการ ๒๕๓๔
ร่วมกับ สำนักบริการวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ๑๒) กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ๒๕๓๕
ร่วมกับ สำนักบริการวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๓. การจัดทำแผนหลัก (Master Plan)

ได้มอบหมายและว่าจ้างสถาบันต่าง ๆ ดำเนินการ ดังนี้

- ๑) TDC. National Plan on Tourism Dev. ๒๕๑๙
ร่วมกับ Netherlands Institute of Tourism Development
Consultants และ SGV - Na Thalang & Co., Ltd.
- ๒) พัทยา ๒๕๒๐
ร่วมกับ Japan International Co - Operation Agency

๓) ภูเก็ต	๒๕๒๒
ร่วมกับ Design 103 และ Pacific Consultants International	
๔) สงขลา/หาดใหญ่	๒๕๒๓
ร่วมกับ Thai group Consultants, Electrowatt Engineering Service และ Team Consulting Engineer	
๕) เชียงใหม่	๒๕๒๓
ร่วมกับ M.H.P. Planning and Development, Sumet Jumsai Associates และ Asian Engineering Consultants	
๖) กาญจนบุรี	๒๕๒๖
ร่วมกับ สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	
๗) สุโขทัย/พิษณุโลก/กำแพงเพชร/ตาก/พิจิตร	๒๕๒๗
ร่วมกับ สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	
๘) ระยอง/จันทบุรี/ตราด	๒๕๒๘
ร่วมกับ สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	
๙) นครราชสีมา	๒๕๒๘
ร่วมกับ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	
๑๐) เกาะสมุย/สุราษฎร์ธานี	๒๕๒๘
ร่วมกับ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย	
๑๑) เพชรบุรี/ประจวบคีรีขันธ์	๒๕๓๐
ร่วมกับ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย	
๑๒) พระนครศรีอยุธยา และบริเวณใกล้เคียง	๒๕๓๑
ร่วมกับ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	
๑๓) การศึกษาทบทวนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพัทยาและจังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด	๒๕๓๔
ร่วมกับ สำนักบริการวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	
๑๔) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Regional Tourism Development Plan Northeast Region of Thailand : I - SAN)	๒๕๓๔
ร่วมกับ Score Consultants, Paris	
๑๕) ศึกษาทบทวนแผนแม่บทในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ	๒๕๓๖
ร่วมกับ มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI)	
๑๖) แผนพัฒนาการท่องเที่ยวบริเวณหัวหิน/ชะอำ และพื้นที่โดยรอบ	๒๕๓๖
ร่วมกับ JAPAN INTERNATIONAL CO-OPERATION AGENCY	

๔. การศึกษาความเหมาะสม (Feasibility Study)

- ๑) พัทยา ๒๕๒๑
ร่วมกับ Japan International Co - operation Agency (JICA)
- ๒) ภูเก็ต ๒๕๒๒
ร่วมกับ Design 103 และ Pacific Consultant International
- ๓) การศึกษาความเหมาะสมแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชียงใหม่และ
ภาคเหนือตอนล่าง
ร่วมกับ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ๔) การศึกษาความเหมาะสมแผนพัฒนาการท่องเที่ยวสงขลา/หาดใหญ่
และภาคใต้ตอนบน
ร่วมกับ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ๕) การศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาพื้นที่บริเวณบางแสน
แหลมแท่น เขาสามมุข
ร่วมกับ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ๖) การศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
ร่วมกับ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ๗) โครงการพัฒนาท่าเรือและองค์ประกอบเพื่อรองรับเรือโดยสาร
เพื่อการท่องเที่ยว
ร่วมกับ บริษัท เซ้าท์อีสต์เอเชียเทคโนโลยี จำกัด
- ๘) โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาและปรับปรุง
สิ่งอำนวยความสะดวกเกาะลันตา จังหวัดกระบี่
ร่วมกับ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท
มหาวิทยาลัยมหิดล
- ๙) การศึกษาและวิเคราะห์สถานะการลงทุนของธุรกิจท่องเที่ยว
ร่วมกับ บริษัทซีเอสเอ็น แอสโซซิเอชั่น จำกัด

รายชื่อคู่มือและการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ประเภทต่าง ๆ ที่ ททท. ดำเนินการ

๑. แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ

- ๑) คู่มือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ
- ๒) คู่มือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตก
- ๓) คู่มือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทเนินเขา
- ๔) คู่มือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทชายทะเล
- ๕) คู่มือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทอ่างเก็บน้ำ
- ๖) คู่มือนิเวศสิ่งแวดล้อมภาคเหนือ
- ๗) คู่มือนิเวศสิ่งแวดล้อมภาคอีสาน
- ๘) การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงราย
- ๙) การศึกษาโครงการพิพิธภัณฑ์พื้นสามเหลี่ยมทองคำ จังหวัดเชียงราย
- ๑๐) การศึกษาโครงการไร่แม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย
- ๑๑) การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะพีพี จังหวัดกระบี่
- ๑๒) การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- ๑๓) การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว หมู่เกาะช้าง จังหวัดตรัง
- ๑๔) แนวทางการพัฒนาทรัพยากรใต้ทะเลเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว : กรณีศึกษา จังหวัดชุมพร และจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี ๒๕๓๐
- ๑๕) การศึกษาแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวทางน้ำ ประเภทแม่น้ำ ลำคลอง ปี ๒๕๓๓

- ๑๖) แนวทางการพัฒนาทรัพยากรได้ทะเลเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว
กรณีศึกษาจังหวัดชุมพรและสุราษฎร์ธานี
- ๑๗) แนวทางการพัฒนาทรัพยากรได้ทะเลเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว
กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต

๒. แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถาน และศาสนา

- ๑) คู่มือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางด้านกายภาพประเภทโบราณสถาน
- ๒) คู่มือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางด้านกายภาพประเภทวัด เล่มที่ ๑
วัดในเขตเกาะรัตนโกสินทร์และริมคลองผิงฉนวนบุรี
- ๓) คู่มือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางด้านกายภาพประเภทวัด เล่มที่ ๒
วัดในภาคเหนือ
- ๔) คู่มือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางด้านกายภาพประเภทวัด เล่มที่ ๓
วัดในภาคอีสาน
- ๕) คู่มือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางด้านกายภาพประเภทวัด เล่มที่ ๔
วัดในภาคใต้
- ๖) คู่มือพัฒนาทางด้านกายภาพวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร
จังหวัดพิษณุโลก
- ๗) คู่มือพัฒนาทางด้านกายภาพวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร
จังหวัดนครศรีธรรมราช
- ๘) คู่มือพัฒนาภูมิทัศน์เมืองเพื่อการท่องเที่ยว
- ๙) การศึกษาความเหมาะสมและออกแบบรายละเอียดการให้แสงสว่าง
โบราณสถาน ในกรุงเทพมหานคร
- ๑๐) การศึกษาเส้นทางวัฒนธรรมขอมเพื่อการท่องเที่ยว

๓. แหล่งท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรมประเพณี และกิจกรรม

- ๑) แนวทางการอนุรักษ์ฟื้นฟูงานเทศกาลและประเพณีที่เกี่ยวข้องกับ
การท่องเที่ยวในประเทศไทย
- ๒) งานเทศกาลประเพณีที่น่าสนใจทางการท่องเที่ยว

- ๓) การศึกษาเพื่อพัฒนาเส้นทางเดินเท้าเพื่อการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร
- ๔) แผนพัฒนาศูนย์ศิลปาชีพอ่างไทระ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- ๕) แผนพัฒนาศิลปาชีพอ่างไทระ ด้านการออกแบบและฝึกอบรมงานศิลปกรรม
- ๖) โครงการศูนย์การแสดงวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา
- ๗) การขนส่งเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวระหว่างเกาะชายฝั่งทะเล
ในอ่าวไทยและทะเลอันดามัน
- ๘) แนวทางการพัฒนาให้บริการในร้านอาหารและภัตตาคาร
- ๙) การศึกษาการจัดประชุมและสัมมนาภายในประเทศ พ.ศ. ๒๕๓๔

กรุณาพลิกกลับไปหน้า

